

FORMY A OBSAH

přípravy kádrů v oboru teorie velení na VAAZ

S postupným rozvojem a narůstající intenzitou výzkumu a řešení problémů velení vytvářely se v ČSLA různé formy přípravy velitelského sboru v komplexních i dílčích oblastech nově vzniklého oboru teorie velení. (Např. v rámci stranického a politického školení, v rámci velitelské přípravy atd.) Hlavním školícím pracovištěm, pověřeným systematickou a komplexní přípravou dnešních a budoucích velitelů a příslušníků štábu i odborných a vědeckých pracovníků v oboru teorie velení, je VA AZ — především katedra teorie velení fakulty vyšších velitelů VA AZ.

Vzhledem k tomu, že organizovaná příprava v oboru teorie velení byla na VA AZ zavedena teprve v roce 1967 a protože předmět teorie velení je profilujícím předmětem pro absolventy studijních oborů velitelsko-organizátorského a ekonomicko-organizátorského, pokládám za nejen vhodné, ale i za účelné seznámit širší vojenskou veřejnost s formami i s hrubým nástinným obsahem předmětu teorie velení a jeho základních disciplín.

Především, že formy a obsah přípravy kádrů v oboru teorie velení jsou v plném souladu se schválenými učebními plány a programy řádného a postgraduálního studia na VA AZ, v souladu s organizací přípravy důstojníků-posluchačů řádného studia a postgraduálních kursů organizovaných katedrou teorie velení, s přípravou vědeckých aspirantů oboru teorie velení, pro něž je fakulta vyšších velitelů školícím pracovištěm. Toto vymezení tedy abstrahuje od skutečnosti, že i ostatní obory a specializace se v určitých propor-

cích zabývají některými dílčími problémy teorie velení, především konkrétními aplikacemi ve svých specializacích. Orientuje se proto jen na ty formy přípravy, které umožňují komplexní, dnešnímu stupni poznání odpovídající vzdělání v oboru teorie velení.

Základní formy přípravy kádrů v oblasti teorie velení vyplývají z přípravy, organizované na VA AZ v těchto rovinách:

A. Příprava řádných posluchačů VA AZ, především studujících velitelsko-organizátorské a ekonomicko-organizátorské obory; jde o přípravu budoucích velitelů a příslušníků štábů, druhů vojsk a služeb.

B. Postgraduální příprava vedoucích funkcionářů — velitelů a příslušníků štábů — absolventů vojenských vysokých škol, kteří zatím neprošli ucelenou přípravou ve vědecké organizaci řídicí práce.

C. Postgraduální příprava pracovníků oboru teorie velení — odborníků, kteří pracují ve vědeckopedagogické základně oboru a především pak na složkách a v institucích realizačního charakteru (správa vojenských informací GŠ, oddělení vojenských informací okruhů, výpočetní středisko, strojně početní stanice atd.).

D. Vědecká příprava aspirantů, budoucích vědeckých pracovníků, budoucích kandidátů vojenských věd v oboru teorie velení.

V souladu s tímto dělením organizuje VA AZ

— výuku teorie velení v rámci řádného studia (v současné době u příslušných

oborů fakulty vyšších velitelů tříletého, v perspektivě čtyřletého) a posluchačů tak zvaného přechodového modelu (viz ad A);

— dvouletý dálkový postgraduální kurs vědecké organizace řídicí práce (viz ad B);

— desetiměsíční postgraduální kurs analýzy a projektování (viz ad C); od podzimu roku 1969 též dvouletý, kombinovaný postgraduální kurs analýzy a projektování (viz ad C) s prvním rokem dálkového a druhým rokem interního studia;

— přípravu vědeckých aspirantů oboru teorie velení formou řádné nebo externí aspirantury nebo formou vědecké přípravy na plánovaných vědeckých úkolech (viz ad D).

Společnou obsahovou náplní oboru teorie velení a v pedagogickém aspektu předmětu teorie velení ve všech formách přípravy kádrů na VA AZ jsou základní disciplíny, jejichž vzájemnou logickou návaznost lze zjednodušeně a schématicky vyjádřit takto (viz schéma):

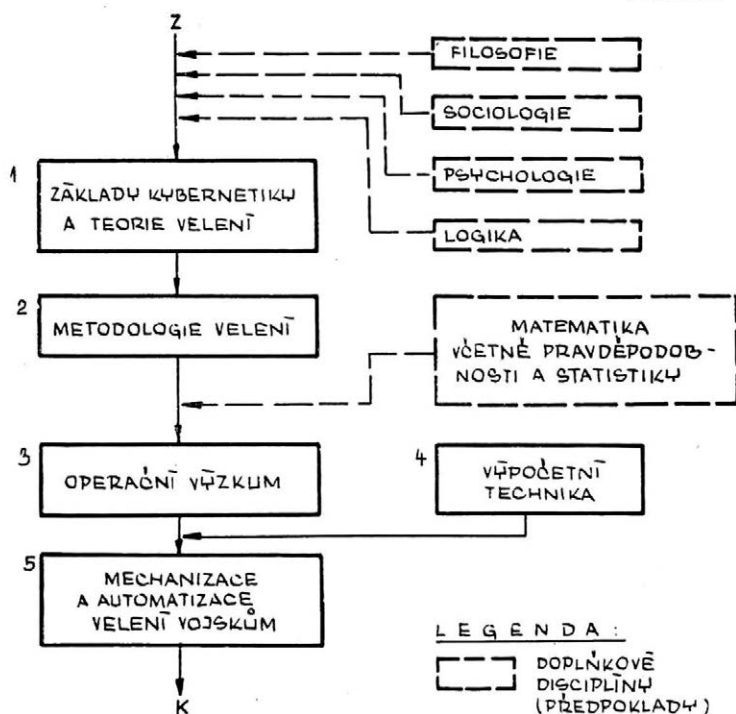
Toto strukturální (obsahové) dělení systému předmětu teorie velení přijal kolektiv pracovníků katedry teorie velení VA AZ. Pochopitelně to není jediný možný, byť k efektivnímu procesu výuky nutný přístup. Je výsledkem zkušeností z posledního období rozvoje velení, jeho předmětu zkoumání v konfrontaci s potřebou a požadavky na přípravu kádrů na základě jednotného, společného principu.

K bližšímu objasnění obsahu jednotlivých vydělených nosných disciplín oboru a předmětu teorie velení poslouží bez pochyby alespoň hrubý nástin tematiky jednotlivých disciplín. Pět uvedených nosných disciplín lze chápat jako základní pro všechny formy přípravy a výuky společné disciplíny. K diferenciaci dochází vzhledem k formám a cílům přípravy ve vnitřním rozsahu.

Základy kybernetiky a teorie velení

Vznik, podstata, předmět, metody a obsah kybernetiky, její vztah k ostatním vědám a teoriím řízení. Základy teorie sy-

SCHEMA

stému. Podstata transformace. Vazby v soustavách, Soustavy řízení a stabilita soustavy. Základy teorie informace.

Historie vědeckého řízení. Vztah velení a řízení. Teorie vojenské informace. Rozhodovací proces. Úvod do teorie organizace. Principy operativního řízení, kontroly a výchovy kádrů.

Metodologie velení

Vymezení vědy a teorie, metodologické principy vědy, analytické postupy, modelování, proces kvantifikace, vojenský experiment, postup při studiu práce, racionalizace velení.

Operační výzkum

Operační výzkum jako systém teorií a metod přípravy rozhodnutí.

Principy a aparát:

- lineárního programování,
- nelineárního programování,
- teorie her,
- teorie sítí,
- teorie hromadné obsluhy,
- dynamického programování,
- teorie efektivnosti.

Výpočetní technika

— dělení organizační a výpočetní techniky, její využití,
— děroštitková technika,
— reprodukční technika,
— principy samočinných počítačů a jejich konstrukce,
— symbolika algoritmizace úloh,
— programování samočinného počítače (strojový autokód ALGOL).

Mechanizace a automatizace velení vojskům

— mechanizované a automatizované systémy velení vojskům,
— algoritmizace operačně taktických úloh,
— problematika automatického zpracování situace o vlastních vojscích a nepříteli,
— rozbor a demonstrace projektů,
— metodika práce štábu při využití mechanizační techniky ve velení,
— automatizované systémy velení v cílech armádách.

Velmi hrubý nástin rozsahu doplňkových disciplín na schématu je tento:

Filosofie jako obecný společenskovední a metodologický základ.

Sociologie se zaměřením především na:

- sociologii práce,
- sociální aspekty velení,
- sociologické problémy,
- sociologii malých skupin,
- metody a techniky sociometrie.

Psychologie se zaměřením na:

- psychologii práce,
- hygienu a techniku duševní práce,
- psychologické problémy personalistiky.

Logika se zaměřením na:

- výrokovou logiku,
- predikátovou logiku,
- třídivou logiku,
- teorii relací.

Matematika jako předpoklad zvládnutí teorií a metod operačního výzkumu s předností orientací na:

- řešení soustav rovnic,
- vektorovou analýzu,
- analytickou geometrii prostoru,
- pojem množina,
- matice,
- úvod do teorie grafů,
- teorií pravděpodobnosti,
- statistiku

Odborná příprava („mateřská“ specializace) předpokládá znalost současné praxe velení na stupni útvar, svazek a svaz.

V rámci základních „nosných“ disciplín oboru teorie velení dochází k diferenciaci v požadavcích na hloubku zvládnutí příslušné problematiky, vzhledem k jednotlivým formám a cílům přípravy s přihlédnutím k cíli a profilu absolventů školení. Např. přípravě velitelských a štábních pracovníků v rámci řádného studia (viz ad A) a v dvouletém dálkovém postgraduálním kursu pro vedoucí funkcionáře (viz ad B) je těžiště položeno na disciplíny 1, 2 a 5, kdežto disciplíny 3 a 4 jsou přednášeny informativně.

Největší nároky jsou kladeny zcela zkonitě na posluchače postgraduálního kursu analýzy a projektování (kromě ad C), který je v současné době z hlediska dnešního stupně poznání v problematice oboru teorie velení nejnáročnější, a též pokud se úroveň týká, uznávan za jeden z nejkvalitnějších postgraduálních kursů nejen v ČSLA a „v rámci civilních vysokých škol v ČSSR“ ale též v armádách Varšavské smlouvy. „Tvrzím ofiškem“ pro posluchače kursu je zvládnutí velmi široké a obtížné problematiky operačního výzkumu včetně matematiky v oblastech, které převyšují požadavky na absolventy civil-

ních vysokých škol (promované matematiky). Proto bylo zdůvodněné realizovat doplňkovou formu organizace tohoto postgraduálního kursu na 2 roky, s prvním rokem dálkového studia, za účelem zvládnutí především nutných partií matematiky; druhým rokem interního studia zvládnout disciplíny oboru teorie velení a zpracovat závěrečnou samostatnou práci.

V přípravě vědeckých aspirantů v oboru teorie velení, jakožto poslední formy přípravy kádrů (viz ad D), jsou společným základem všechny nosné disciplíny, ovšem v diferenciaci vzájemných proporcí podle specializace vědeckého aspiranta.

Vzhledem k jednotlivým formám přípravy kádrů je v každém konkrétnějším případě přizpůsobena obsahová náplň v proporcích tak, aby splňovala příslušný cíl předmětu teorie velení. Např. v připravovaném čtyřletém modelu studia na fakultě vyšších velitelů VA AZ je cíl předmětu teorie velení diferencován takto:

V souladu s posláním vojenské vysoké školy a s profilem absolventa velitelsko-organizačního oboru připravit posluchače v průběhu čtyřletého studia ke kvalitnímu výkonu velitelské či štábní řídicí funkce s plným využitím nejnovějších poznatků, teorií, metod a technik řídicí a

organizační práce v současném částečně mechanizovaném a v perspektivním automatizovaném systému velení.

Za tím účelem seznámit posluchače:

- se základními principy, poznatky a pojmovým aparátem kybernetiky jako metodologickým základem nazírání na procesy a systémy řízení v armádě;

- se základy teorie velení jako specifické teorie řízení vojska v přípravě i vedení soudobého ozbrojeného zápasu;

- s metodologií velení s důrazem na metody a techniky výzkumu ve velení.

Ve vztahu k existující a v nejbližší perspektivě uvažované organizační a výpočetní technice naučit posluchače způsobům jejího využití ke zrychlení a zkvalitnění práce štábů na základě uplatňování elementárních, pro vojenské úlohy vhodných metod operačního výzkumu.

Naučit posluchače projektování operačně taktických úloh (= tzn. uplatnění kvalitativních metod přípravy rozhodnutí) na prostředcích malé i střední výpočetní techniky i na samočinném počítači.

Obdobně jsou formulovány cíle i ostatních forem přípravy kádrů na VAAZ, z nichž vychází obsah i rozsah výuky a přípravy.

Závěrem tohoto stručného článku chci dodat. Tak jako každá nová věc vyžaduje po zavedení do praxe určitý čas na ověření, tak i současné formy a metody přípravy kádrů v oboru teorie velení musí projít takovou prověrkou praxe, která zpětně umožní do celého systému školení i přípravy důstojníků vnášet úpravy, směřující ke zkvalitnění a zefektivnění nejen přípravy kádrů, ale ve svých důsledcích i celého systému velení vojskům.